

En liten bok om jordrökar

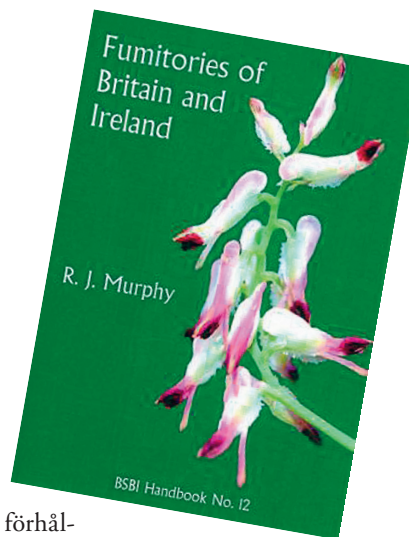
I Sverige har vi inte så många jordrökar. I Uppsalatrakten är vanlig och blek jordrök båda allmänna, men i övriga landet ser man mycket sällan någon annan art än den vanliga *Fumaria officinalis*. Västerut i Skandinavien stöter man på kustjordrök *Fumaria muralis*; ett fåtal ytterligare kan uppträda tillfälligt på skräphögar, men blir sällan långlivade. På de Brittiska öarna kan man skryta med hela tio arter, en femtedel av hela släktet.

I den utmärkta serien BSBI Handbooks har nu Rose Murphy gjort en likaledes utmärkt guide till de brittiska jordrökarna, med detaljerade utbredningskartor, teckningar och färgfotografier och noggranna beskrivningar av morfologi och ekologi. Baserat på äldre brittisk litteratur urskiljs ett stort antal lokala underarter och varieteter, vilket först känns lite främmande i en modern behandling, men är en del av hennes filosofi. Där tidigare botanister haft olika åsikter, meddelar hon dessa utan att ta ställning, vilket nog är klokt.

Med denna lilla skrift kan du lätt artbestämma jordrökarna norr om Alpena. Alla arter som någon gång påträffats i Norden utanför botaniska trädgårdar finns med, så visst kan boken ha en viss relevans för svenska förhållanden, även om ytterst få av oss någonsin kommer att se mer än två av dem. En bock i kanten sätter jag för de ibland något slarviga blomteckningarna.

✿ MAGNUS LIDÉN

Fumitories of Britain and Ireland
BSBI Handbook No. 12
Rosaline J. Murphy 2009.
Botanical Society of the British Isles. 121 sid.
ISBN 978-0-901158-40-6.
Pris: 12,50 GBP exkl. frakt från Summerfield Books (www.summerfieldbooks.com), en engelsk internetbokhandel.

BOTANISKT NYTT

Fina fynd

I nr 1/2009 av Parnassia kan vi läsa om en för Norden ny vildväxande art, nämligen hästsvansslinga *Myriophyllum hippuroides*. Det var Stefan Ericsson som under en genomgång av allt pressat material av släktet *Myriophyllum* i de nordiska herbarierna stötte på denna nordamerikanska art insamlad redan 1986 av Göran Wendt. Arket var märkt kransslinga *M. verticillatum* vilket är den svenska art som hästsvansslingan mest liknar. Vid ett besök på lokalen – en lugn vik av Alsterån nära Blomstermåla i östra Småland – i följd av våra konstaterades att där mycket riktigt

växte rikligt med hästsvansslinga. Till skillnad från våra svenska arter har hästsvansslinga övervintrande skott. Hästsvansslingan säljs som akvarieväxt så det är väl inte omöjligt att någon har tömt ett akvarium eller en trädgårdsdamm någonstans uppströms växtplatsen.

Åke Svensson, Charlotte Wigermo & Bengt Nilsson beskriver i Botaniska Notiser nr 2/2009 hur boerstånds *Senecio inaequidens* under senare år upptäckts på allt fler lokaler i Sydvestskåne. Författarna misstänker att detta är början på en mer omfattande spridning i landet. Denna ursprungligen sydafrikanska växt har under de

senaste decennierna framgångsrikt etablerat sig i Västeuropa men även i Amerika och Australien. Första fyndet i vårt land skedde redan 1948 i Göteborg.

Den nordligaste kända lokalen för getlav *Flavoparmelia caperata* är belägen på Hoverberget vid Storsjöns sydspets i Jämtland och återupptäcktes i fjol höstas av Fredrik Jonsson och Ulrika Nordin. Getlaven rapporterades redan 1873 från Hoverberget av Ernst & Sigfrid Almqvist men har inte setts sedan dess. De beskriver sitt fynd i Rödblåran nr 1/2009. Fredrik Jonsson rapporterar där även om nya jämtländska fynd av grangytterlav *Fuscopannaria ahlneri* samt amerikansk och liten sönderfallslav (*Bactrospora brodoi* och *B. corticola*).

Det första fyndet av taggbräken *Polystichum lonchitis* i Gästrikland gjordes vid Göskegruvan nära Hofors i maj 2008 av Barbro Risberg och beskrivs i Växter i Hälsingland och Gästrikland nr 3/2008. Arten är mycket sällsynt nedom fjälltrakterna.

Det andra fyndet av den sydliga kåltistel *Cirsium oleraceum* i Hälsingland beskrivs i nr 1/2009 av samma tidskrift av Arnold Larsson, och i samma nummer beskrivs nya fynd av blåtryffel *Chamonixia caespitosa* väster om Ockelbo i Gästrikland. Denna sällsynta svamp som färgas vackert blå när den kommer upp i ljuset har varit känd i landet sedan 1981. Flest fynd har gjorts i Dalarna.

I Natur i norr nr 2/2008 beskriver Sven Hellquist och Johanna Reinoja Cunningham hur de i augusti i fjol hittade landets två hittills sydligaste lokaler för brandspira *Pedicularis flammea* strax öster om Långfjället inom Artfjället-området nordväst om Tärnaby i Lycksele lappmark. Växtplatserna utgjordes av svagt sluttande rikkärr.

I Rindi nr 3/2008 beskriver Lars-Åke Pettersson ett flertal nya fynd han gjort på Gotland av öländsk tegellav *Psora vallesiaca*. Denna sällsynta lav hade tidigare bara en känd lokal i Sverige, på Ölands Stora alvar.

Ryktet säger att Lars-Åke även är den lyckliga upptäckaren av en ny lokal för mjältbräken *Asplenium ceterach* på Gotland. Fyndet gjordes i somras och lokalen ligger cirka en kilometer

Brandspiran är en så kallad nordligt unicentrisk fjällväxt. Det betyder att den enbart finns i den norra delen av vår fjällkedja. Andra välkända exempel är kantljung och fjällarnika.

från den gamla välkända växtplatsen på Grogarnsberget.

Landets hittills nordligaste lokal för den fridlysta och mycket sällsynta stiftärrlaven *Sticta fuliginosa* upptäcktes i fjol våras i Malungs kommun i Dalarna. Ungefär 43 bålar upptäcktes på en fuktig klippväg. Fyndet beskrivs i Lavbulletinen nr 1/2008.

Glimmerört *Illecebrum verticillatum* och mossnycklar *Dactylorhiza sphagnicola* rapporteras som nya för Bohuslän i nr 1/2009 av Vri-vrånge. Mikael Asplund fann glimmerörten i ett gammalt grustag i Hjærtum i fjol höstas, medan Kjell Emanuelsson hittade mossnycklarna i juli 2008 vid Mörtevattnet på Kynnefjäll.

Bert Borgström, Väderstad, meddelar i ett brev att han i maj 2009 upptäckte bokarv *Stelaria neglecta* i Holkabergs naturreservat vid Vättern i sydvästra Östergötland. Detta är en ny art för landskapet och utgör ny svensk nordgräns. Bokarven visade sig växa på åtminstone fem olika ställen inom reservatet och ej direkt sparsamt, så t.ex. Ödeshögs socken, 200 m OSO Sjöberga. Rubin 7E8f 4712. Bokarven har sina närmast kända förekomster i nordvästra Småland, ca 27 km åt SSV och även där växer den i Vätterns närhet.

